

เอกสารอ้างอิงและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการดำเนินการวิจัยครั้งนี้ จำเป็นจะต้องศึกษาหลักการและทฤษฎีต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับกรณีศึกษา เพื่อที่จะได้เป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม และใช้ประกอบการวิเคราะห์ข้อมูลให้ถูกต้องและครอบคลุม เรื่องที่จะดำเนินการวิจัย ผู้วิจัยจึงได้รวบรวมเอกสารและรายงานการวิจัยต่าง ๆ มาพอสังเขปดังต่อไปนี้

ความหมายของกรณีศึกษา

นักการศึกษาหลายท่านทั้งชาวต่างประเทศและชาวไทย ได้ให้ความหมายของกรณีศึกษาไว้ดังต่อไปนี้ คาร์เตอร์ วี. กูด (Carter V. Good) ได้กล่าวว่า การนิเทศการศึกษามีความหมายถึง ความพยายามทุกอย่างของเจ้าหน้าที่ฝ่ายการศึกษา ที่ได้รับมอบหมายให้ทำหน้าที่นิเทศการศึกษาในด้านการแนะนำครูหรือผู้อื่นที่ทำงานเกี่ยวข้องกับการศึกษา ให้รู้วิธีปรับปรุงการสอน การนิเทศให้เกิดความงอกงามในวิชาชีพทางการศึกษา ช่วยเลือกและปรับปรุงเนื้อหาของการสอน วิธีสอน และการประเมินผลการสอน¹ ส่วน เบน เอ็ม. แฮร์ริส (Ben M. Harris) กล่าวว่า "การนิเทศการศึกษาคือ สิ่งที่มีบุคลากรในโรงเรียนกระทำต่อบุคคลหรือสิ่งใดสิ่งหนึ่ง โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อการดำเนินการหรือเปลี่ยนแปลงการปฏิบัติงานของโรงเรียน มุ่งให้โรงเรียนเกิดประสิทธิภาพในด้านการสอนเป็นสำคัญ"²

¹ Carter V. Good, Dictionary of Education (New York : McGraw-Hill Book, Co., 1959), p. 539.

² Ben M. Harris, Supervision Behavior in Education (Englewood Cliffs, N .J. : Prentice-Hall, 1963), p. 19.

คิมเบิล ไวส์ (Kimball Wiles) กล่าวว่า "การนิเทศการศึกษาเป็นกิจกรรมและบริการ ช่วยให้ครูทำงานในหน้าที่ของตนได้ดีขึ้น" และ "การนิเทศประกอบด้วยกิจกรรมทั้งหลายที่จะปรับปรุงการสอน กิจกรรมเหล่านี้ทำให้ชีวิต มนุษย์สัมพันธ์ดีขึ้น กิจกรรม รวมถึงการอบรมครู และการพัฒนาหลักสูตร"¹ ส่วน โทมัส เอช. บริกส์ และ โจเซฟ จัสแมน (Thomas H. Briggs and Joseph Justman) ได้กล่าวว่า "การนิเทศการศึกษามีถึงการประสานงานของบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาเพื่อเร่งเร้าให้กำลังใจ ชี้ทางให้ครูได้เจริญงอกงามในอาชีพ"² นอกจากนั้น ฮาโรลด์ พี. อัดัม และ แฟรงค์ จี. ดิกกี (Harold P. Adams and Frank G. Dickey) ได้กล่าวว่า "การนิเทศการศึกษาคือ การสร้างสรรค์ และการให้อิสระเสรีแก่ครูในการปฏิบัติงาน โดยมีการวางแผนไว้อย่างดีในการปรับปรุงการสอน"³ สำหรับนักการศึกษาไทย สาย ภาณุรัตน์ ได้กล่าวว่า "การนิเทศการศึกษาคือความพยายามอย่างหนึ่งในหลายอย่างที่จะช่วยส่งเสริมให้การศึกษาที่มีคุณภาพ ทั้งในด้านการเรียนและการสอน"⁴

003820

¹ Kimball Wiles, Supervision for Better School 3d ed. (Englewood Cliffs, N.J. : Prentice-Hall, 1967), p. 5.

² Thomas H. Briggs and Joseph Justman, Improving Instruction Through Supervision (New York : The Macmillan Company, 1952), p. 4.

³ Harold P. Adams and Frank G. Dickey, Basic Principles of Supervision (Ran Nagar, New Delhi : Eurasia Publishing House, 1966), p. 3.

ส่วน พนม แก้วกำเนิด ได้กล่าวไว้ว่า "การนิเทศการศึกษาคือการช่วยให้บุคคลอื่นปฏิบัติงานได้ตรงตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ"¹

จากความหมายของการนิเทศการศึกษาดังกล่าวข้างต้น จะเห็นได้ว่า การให้ความหมายจะแตกต่างกันออกไป และไม่มีขีดจำกัดแน่นอนตายตัว ขึ้นอยู่กับวิวัฒนาการของการศึกษาคจุดมุ่งหมายและแนวทางการศึกษาแต่ละยุคแต่ละสมัย แต่ก็พอจะสรุปได้ว่า การนิเทศการศึกษาคือ - ความพยายามที่จะ แนะนำ ช่วยเหลือ ปรับปรุง เปลี่ยนแปลง ให้บริการ การปฏิบัติงานด้าน การเรียน การสอนของครูให้ดีขึ้น เพื่อส่งเสริมให้การศึกษามีคุณภาพยิ่งขึ้น

ความมุ่งหมายของการนิเทศการศึกษา

การดำเนินการนิเทศการศึกษา มีความจำเป็นที่จะต้องกำหนดความมุ่งหมายในการนิเทศการศึกษา เพื่อที่จะได้ทราบว่า การนิเทศการศึกษานั้นมีจุดประสงค์เพื่ออะไร บริกส์และจัสต์แมน (Briggs & Justman) ได้สรุปความมุ่งหมายของการนิเทศการศึกษาไว้ว่า "การนิเทศการศึกษามีความมุ่งหมายเพื่อ ส่งเสริมความเจริญก้าวหน้าทางอาชีพ ส่งเสริมความเจริญงอกงามของครู ปรับปรุงการสอนของครูให้ดีขึ้น และเพื่อส่งเสริมความสัมพันธ์อันดีระหว่างโรงเรียนกับชุมชน"² ส่วน กูด (Good) มีความเห็นว่า "การนิเทศการศึกษามีความมุ่งหมายเพื่อช่วยให้เกิดความเจริญงอกงามทางวิชาชีพ ช่วยพัฒนาความสามารถของครู ช่วยในการเลือกและปรับปรุงวัตถุประสงค์ของการศึกษา ช่วยเลือกและจัดสรรเครื่องอุปกรณ์การศึกษาและช่วย

พนม แก้วกำเนิด, "ความหมายของการนิเทศการศึกษา," อ้างถึงใน เอกสารประกอบคำบรรยายวิชาหลักการนิเทศการศึกษา (ภาควิชาบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2519), หน้า 2. (อัครสำเนา)

² Thomas H. Briggs and Joseph Justman, Improving Instruction Through Supervision p. 406.

เลือกและปรับปรุงวิธีสอน"¹ นอกจากนั้น กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดความมุ่งหมายของการนิเทศการศึกษาไว้ในระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา พ.ศ. 2519 มีรายละเอียดดังนี้

1. เพื่อให้ครูดำเนินการสอนตามหลักสูตร และให้ได้ผลตามที่กำหนดไว้ในหลักสูตร
2. เพื่อให้ครูได้ตระหนักถึงปัญหาด้านการเรียนการสอน และการจัดการศึกษา ทั้งให้สามารถแก้ปัญหาเหล่านั้นได้ เพื่อให้เกิดผลดีต่อการศึกษาของนักเรียน
3. เพื่อพัฒนาหลักสูตรและการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพสอดคล้องกับความต้องการและความจำเป็น
4. เพื่อรักษา พิจารณา ส่งเสริม ควบคุมคุณภาพ และมาตรฐานการศึกษาในทุกระดับ
5. เพื่อให้ความช่วยเหลือและประสานงานในทางวิชาการแก่กรมเจ้าสังกัด กระทรวง และสถานศึกษา หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนองค์การระหว่างประเทศ²

ส่วน พันัส หันนาคินทร์ กล่าวว่า การนิเทศการศึกษามีจุดมุ่งหมายสำคัญอยู่ที่การปรับปรุง ส่งเสริมการเรียนการสอนให้ดีขึ้น การนิเทศการศึกษามีไขการบังคับหรือคอยจับผิด แต่เป็นการช่วยเหลือร่วมมือกันและกัน ดังนั้นการนิเทศการศึกษาจึงต้องตั้งอยู่บนรากฐานแห่งมนุษยสัมพันธ์อันดี³

จากความมุ่งหมายของการนิเทศการศึกษาในทัศนะของนักการศึกษาทั้งหลายพอที่จะสรุปความมุ่งหมายของการนิเทศการศึกษาได้ว่า การนิเทศการศึกษามีความมุ่งหมายเพื่อต้องการที่จะ

¹ Carter V. Good, Dictionary of Education p. 539.

² หน่วยงานนิเทศก์, กรมสามัญศึกษา, ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยศึกษานิเทศก์กรมสามัญศึกษา พ.ศ. 2519 (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์การศาสนา, 2519), หน้า 2.

³ พันัส หันนาคินทร์, หลักการบริหารโรงเรียน (พระนคร : วัฒนาพานิช, 2513), หน้า 148.

ช่วยเหลือ ส่งเสริม ควบคุม ปรับปรุง และ เลือกลง การจกกิจกรรมการเรียนการสอน
ของครู และในการพัฒนาหลักสูตรให้มีคุณภาพเพื่อให้เกิดความเจริญก้าวหน้าทางวิชาชีพ และเกิด
ผลดีต่อการศึกษานักเรียน

หลักการนิเทศการศึกษา

การปฏิบัติงานคานการนิเทศการศึกษาที่มีประสิทธิภาพนั้น จะต้องยึดหลักของการนิเทศ
การศึกษาไว้ เจน ฟรานเซท (Jane Franseth) ได้เสนอแนะหลักการนิเทศการศึกษาไว้
ว่า การนิเทศการศึกษาจะให้ผลสูงสุดในการปรับปรุงการเรียนการสอน ก็ต่อเมื่อการนิเทศได้ยึด
วิธีการแก้ปัญหาอย่างมีเหตุผล โดยการแก้ปัญหาร่วมกันระหว่างครูกับศึกษานิเทศก์ ผลการนิเทศ
จะต้องเกี่ยวข้องกับครูโดยตรง หลักการนิเทศที่ดีจะต้องให้ผลสอดคล้องกับความต้องการของครู
และในระหว่างการนิเทศ จะต้องมีการสร้างบรรยากาศเป็นกันเอง สร้างความเข้าใจอันดีต่อกัน
ระหว่างครูกับศึกษานิเทศก์ ขณะเดียวกันศึกษานิเทศก์จะต้องให้ครูพบวิธีที่ดีกว่าเดิมในการ
ทำงานให้บรรลุวัตถุประสงค์¹ แสดงให้เห็นว่า ฟรานเซท (Franseth) ได้เน้นหลักการ
แก้ปัญหาร่วมกันอย่างมีเหตุผล มีความเป็นกันเองและสอดคล้องกับความต้องการของครู ส่วน
วิลเลียม เอช. เบอร์ตัน และ ลีโอ เจ. บรัคเนอร์ (William H. Burton and Leo
J. Brueckner) ได้สรุปหลักการนิเทศการศึกษาว่า การนิเทศการศึกษาคควมีความถูกต้องตาม
หลักวิชา หมายความว่า การนิเทศการศึกษาคควจะเน้นไปตามคานิยม วัตถุประสงค์ และ
นโยบาย ซึ่งเกี่ยวข้องกับการนิเทศโดยเฉพาะ การนิเทศการศึกษาคควจะเป็นไปตามความจริง
ตามกฎเกณฑ์ของเรื่องนั้น ๆ การนิเทศการศึกษาคควจะเป็นวิทยาศาสตร์ นั่นคือ มีระบบระเบียบ

¹ Jane Franseth, Supervision as Leadership (New York :
Row, Peterson Co., 1961), pp. 23-28.

ในการทำงาน มีการรวบรวมข้อมูล และสรุปผลจากข้อมูลอย่างเป็นปรนัย เชื่อถือได้มากกว่า การสรุปจากข้อคิดเห็นเพียงอย่างเดียว การนิเทศการศึกษาควรจะเป็นประชาธิปไตย มีการเคารพในตัวบุคคล คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล เปิดโอกาสให้มีการร่วมมือกัน มีการใช้อำนาจน้อยที่สุด และการนิเทศการศึกษาควรจะเป็นการสร้างสรรค์ ส่งเสริมให้บุคคลได้พัฒนาและแสดงออกซึ่งความสามารถอย่างสูงสุด ก่อให้เกิดการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อม ทำให้คล่องตัวในการทำงานมากที่สุด.¹ หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา ได้กำหนดหลักการนิเทศการศึกษา (ตามแนวของ Dr.Edwin H. Trethawa) ไว้ 5 ประการคือ การนิเทศการศึกษาคือ ปรัชญา (Philosophic) ความร่วมมือ (Cooperative) งานสร้างสรรค์ (Creative) วิทยาศาสตร์ (Scientific) และ การนิเทศการศึกษายังให้เกิดผล (Effective) ในทางบวก² จะเห็นได้ว่า แนวคิดของหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา ส่วนใหญ่จะสอดคล้องกับแนวคิดของ เบอร์ตัน และ บรัคเนอร์ (Burton & Brueckner) นอกจากนี้ เกลน จี. อาย และคณะ (Glen G. Eye and Others) ได้กล่าวไว้ว่า "การนิเทศการศึกษาในปัจจุบันนี้อยู่ในยุกระบบแห่งการวิเคราะห์ การนิเทศการศึกษาจะต้องอาศัยหลักการวิเคราะห์อย่างมีเหตุผล และจะต้องเกี่ยวข้องกับคำว่า Input, Output, Control, feedback, Evaluation, Planning, Budgeting และ Analysis"³ อายและคณะ (Eye & others) ยังให้ความเห็นต่อไปอีกว่า การนิเทศการศึกษาเป็นงานมนุษยสัมพันธ์

¹William H. Burton and Leo J. Brueckner, Supervision : A Social Process (New York : Appleton-Century Co., 1955), pp.71-72.

²หน่วยศึกษานิเทศก์, กรมสามัญศึกษา, "หลักการนิเทศการศึกษา," (เอกสารการฝึกอบรมศึกษานิเทศก์ รุ่น 18 ลำดับที่ 3, 2521), หน้า 2-4. (อักษราเนา)

³Glen G. Eye and Others, Supervision of Instruction (New York : Harper and Row Publishers, 1971), p. 28.

แบบประชาธิปไตย ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับงานนิเทศการศึกษา ทั้งฝ่ายผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศจะต้องยึดหลักสำคัญร่วมกัน 3 ประการคือ

1. มีความเคารพและยอมรับฟังความคิดเห็นซึ่งกันและกัน
2. กำหนดหน้าที่ของแต่ละฝ่ายไว้ให้แน่ชัด
3. ควรแบ่งงานหรือมอบหน้าที่ปฏิบัติงานให้กับบุคคลอื่น ควรคำนึงถึงความสามารถและความพอใจของแต่ละบุคคล¹

จากแนวคิดของนักการศึกษาเหล่านี้ พอที่จะสรุปเป็นหลักงานนิเทศการศึกษาได้ว่า

1. เป็นการส่งเสริม สร้างสรรค์ ความเจริญก้าวหน้าของครู
2. เป็นวิทยาศาสตร์ที่ง่ายต่อการปฏิบัติ และมีบรรยากาศเป็นกันเอง
3. มีจุดมุ่งหมายที่แน่นอน และสามารถประเมินได้ง่าย
4. คำนึงถึงหลักประชาธิปไตย และหลักแห่งความร่วมมือ

ฐานะ บทบาท หน้าที่ ของศึกษานิเทศก์

แต่เดิมนั้น ฐานะของศึกษานิเทศก์เป็นนักวิชาการ มีหน้าที่เพียงให้ความช่วยเหลือโรงเรียนค่านักวิชาการเพียงอย่างเดียว ต่อมาในวงการศึกษาก็พัฒนาขึ้นมา ได้มีการยอมรับกันว่างานนิเทศศึกษานั้นเป็นงานที่ต้องสัมพันธ์กับบุคคลอื่น และในขณะเดียวกันในปัจจุบันนี้หน่วยงานหลายหน่วยงานได้มีศึกษานิเทศก์ของตนเอง ดังนั้นฐานะของศึกษานิเทศก์จึงกว้างขวางขึ้น จากรายงานการอบรมศึกษานิเทศก์ รุ่นที่ 13 ของกรมสามัญศึกษา² และจากหนังสือของ

¹ Glen G. Eye and Others, Supervision of Instruction p. 52.

² หน่วยงานนิเทศก์, กรมสามัญศึกษา, รายงานการอบรมศึกษานิเทศก์ รุ่น 13 (อบรมเมื่อ 12 มิถุนายน - 5 สิงหาคม 2514), หน้า 2-4.

วิจิตร วรุตบางกูร¹ ได้กำหนดฐานะของศึกษานิเทศก์ไว้ 4 ฐานะเหมือนกันคือ

1. ฐานะเป็นนักบริหาร
2. ฐานะเป็นนักวิชาการ
3. ฐานะเป็นผู้ประสานงาน
4. ฐานะเป็นวิทยากร

เนื่องจากศึกษานิเทศก์มีฐานะทั้ง 4 ประการดังกล่าว ทำให้การกำหนดขอบเขตหน้าที่ในการปฏิบัติงานกำหนดไว้กว้างขวางมาก

บทบาท หน้าที่ของศึกษานิเทศก์

คำว่า "บทบาทและหน้าที่" เป็นคำที่มีความหมายใกล้เคียงกันมาก นักการศึกษาบางท่านได้ใช้คำ 2 คำนี้ พรอม ๆ กันไป โดยไม่ได้แยกออกให้เห็นชัดเจน แต่บางท่านก็กล่าวแยกออกจากกันอย่างเด่นชัด หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา ได้แยกคำว่า "บทบาทและหน้าที่" ออกจากกัน โดยให้ความหมายไว้ดังนี้

บทบาท หมายถึง การกระทำตามความหวังของคนหรือของคนอื่น

หน้าที่ หมายถึง กิจกรรมหลักจะต้องปฏิบัติเพื่อให้ระบบของการดำเนินงานเป็นไปได²

จากความหมายนี้แสดงให้เห็นว่า บทบาทนั้น อาจจะเป็นบทบาทตามหน้าที่ที่กำหนดไว้หรือตามความคาดหวังก็ได้ คาร์เนเยล แทนเนอร์ และ ลอเรน แทนเนอร์ (Danial Tanner & Laurel Tanner) มีความเห็นว่าศึกษานิเทศก์ควรจะมีบทบาทดังนี้คือ จักหลักสูตรใหม่มีความ

¹วิจิตร วรุตบางกูร, กาญจนนา ศรีกาพลสินธุ์ และ สุพิชญา ชีระกุล, การนิเทศการศึกษ (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์พิมพ์เกษตร, 2519), หน้า 19-20.

²หน่วยศึกษานิเทศก์, กรมสามัญศึกษา, "การนิเทศเพื่อความเปลี่ยนแปลงด้านนวัตกรรม," ใน ศึกษานิเทศก์สัมพันธ์ (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์พีระพัฒนา, 2522), หน้า 4.

สมกุลย์ กำหนดเป้าประสงค์ทางการศึกษา จัดเตรียมการประเมินผลอย่างต่อเนื่อง และกระตุ้นให้เกิดการเปลี่ยนแปลง¹ ส่วน แฮมมวล สมิท และ โรเบิร์ต เค สเปียร์ (Samuel Smith and Robert K. Spear) ได้กล่าวถึงบทบาทของศึกษานิเทศก์ไว้ที่หนึ่งว่า ศึกษานิเทศก์ควรมีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาผู้ใหญ่ เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้ที่เรียนจบจากโรงเรียนไปแล้วได้เพิ่มพูนความรู้ของตน ซึ่งอย่างน้อยก็ให้ประโยชน์ 2 ประการคือ เพื่อให้บริการแก่ประชาชนในท้องถิ่นและในขณะเดียวกันการจัดการศึกษาผู้ใหญ่ก็ช่วยเพิ่มพูนประสิทธิภาพในการจัดโครงการสอนสำหรับโรงเรียนให้ดีขึ้น ส่วนที่ศึกษานิเทศก์ควรจะไปมีส่วนช่วยเหลือก็คือ การสร้างโรงเรียนให้เป็นศูนย์วิชาการสำหรับชุมชน ส่งเสริมความร่วมมือระหว่างชุมชนกับโรงเรียน และนำสิ่งที่เป็นความต้องการของชุมชนเข้ามาสู่โรงเรียน เพื่อกำหนดเป็นนโยบาย และโครงการสอนให้สนองความต้องการของสังคมด้วย² จากความคิดเห็นของสมิทและสเปียร์ (Smith & Spear) นี้ แสดงให้เห็นถึงว่า เขาจะเน้นบทบาทของศึกษานิเทศก์ไว้กว้างขวาง เลยมารถึงเป็นผู้ให้บริการการศึกษานอกระบบโรงเรียนแก่ประชาชนด้วย

นักการศึกษาอีกท่านหนึ่งคือ คิมบอล ไวส์ (Kimball wiles) ได้กำหนดบทบาทของศึกษานิเทศก์ว่า เป็นผู้ให้ความสนับสนุน (Supporting) เป็นผู้ให้ความช่วยเหลือ (Assisting) และเป็นผู้มีส่วนร่วม (Sharing) ในการปรับปรุงการเรียนการสอนมากกว่า การแนะนำหรือสั่งการแต่เพียงอย่างเดียว³

¹ Danial Tanner and Laurel Tanner, Curriculum Development Theory into Practice (New York : McMillan Publishing Co., 1975), pp. 623-665.

² Samuel Smith and Robert K. Spear, Supervision in the Elementary School (New York : The Gordon Company, 1938), pp.436-437.

³ วิจิตร วรุศบางกูร, กาญจนา ศรีกาฬสินธุ์ และ สุพิชญา ชีร์กุล, การนิเทศการศึกษา หน้า 17.

นอกจากนั้นแล้วได้มีนักการศึกษาของไทยอีกหลายท่านที่เกี่ยวข้องกับงานค่านิยมและการศึกษาในปัจจุบัน เช่น วินัย เกษมเศรษฐ์ อคิตหัวหน้าหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา ได้ให้ทัศนะส่วนตัวว่าบทบาทของศึกษานิเทศก์ควรจะมีอย่างน้อย 6 ประการคือ

1. เป็นผู้นำของกลุ่มบุคคล
2. เป็นผู้สร้างขวัญและเป็นผู้ส่งเสริมให้มีความมั่งคั่งงอกงามในอาชีพ
3. เป็นผู้บริการในทางการปรึกษาหารือ
4. เป็นผู้ประสานงาน
5. เป็นผู้พัฒนาและผู้ใช้หลักสูตรในระดับท้องถิ่น
6. เป็นผู้อำนวยความสะดวก¹

อาคม จันทสุนทร ศึกษานิเทศก์อีกท่านหนึ่งได้กล่าวถึงบทบาทของศึกษานิเทศก์หรือผู้นิเทศการศึกษาไว้พอสรุปได้ 2 ประการคือ บทบาทในฐานะที่ปรึกษา หรือผู้ช่วยคิดของผู้บริหารการศึกษา เช่น เป็นผู้ช่วยในการวางแผน การดำเนินงานต่าง ๆ รวมทั้งช่วยเหลือในการตัดสินใจของผู้บริหาร อีกบทบาทหนึ่งคือ บทบาทในฐานะที่เป็นผู้ทำให้สถานะการเรียนการสอนที่ครูจัดอยู่เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ผู้นิเทศในบทบาทนี้จะพยายามมีกิจกรรมให้ครูได้เรียนรู้และปฏิบัติในด้านการเรียนการสอนให้บังเกิดผลดียิ่งขึ้น เหมือนเป็นครูของครู² อีกท่านหนึ่งคือ พนม แก้วก่าเน็ค อคิตหัวหน้าหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา ได้กล่าวถึงบทบาทของศึกษานิเทศก์ไว้ 3 ประการคือ เป็นผู้ช่วยในการแก้ปัญหาการเรียนการสอน เป็นผู้รักษามาตรฐาน และเป็น

¹วินัย เกษมเศรษฐ์, "บทบาทและหน้าที่ของศึกษานิเทศก์," ใน ประมวลบทความการนิเทศการศึกษาปี 2521 (เอกสารลำดับที่ 44/2521 ของหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ, 2521), หน้า 107 -109.

²อาคม จันทสุนทร, "การนิเทศการศึกษาในโรงเรียน," ใน ผู้บริหารกับการนิเทศและการทำเนิวิชากรของโรงเรียน (เอกสารอันดับที่ 32/2519 เขตศึกษา 6 ลพบุรี), หน้า 11.

ผู้ส่งเสริม พัฒนาวัฒนธรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา¹ จะเห็นได้ว่า พนม แก้วกำเนิด ได้กล่าวถึงบทบาทของศึกษานิเทศก์ที่แตกต่างไปจากนักการศึกษาท่านอื่นที่ได้เพิ่มการเน้นบทบาททางค่านิยมธรรมขึ้นมา

จากรายงานการประชุมหัวหน้าหน่วยศึกษานิเทศก์กรมสามัญศึกษาที่วราขอณาจักร ระหว่างวันที่ 13 - 17 ธันวาคม 2520 ได้กำหนดบทบาทของศึกษานิเทศก์ไว้ 4 ประการคือ บทบาทในด้านการบริการ การประสานงาน บทบาทในฐานะผู้ตรวจ และบทบาทในฐานะผู้นำ² ส่วนกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ ได้มองบทบาทของศึกษานิเทศก์อยู่ 4 ด้านคือ การประสานงาน ติดตามผล นิเทศและเสริมกำลังใจ³ แสดงให้เห็นว่ากรมวิชาการจะเน้นบทบาทไปในด้านการนิเทศและติดตามผลหลักสูตร ซึ่งก็เช่นเดียวกับหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา ก็ได้เน้นบทบาทของศึกษานิเทศก์ในฐานะผู้ที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรว่า "ศึกษานิเทศก์จะต้องเป็นที่ปรึกษาของโรงเรียน ทำงานร่วมกับครูด้านการเรียนการสอน การเยี่ยมเยียนและสังเกตการสอนของครู การติดตามผลการใช้หลักสูตร และการประเมินผลการใช้หลักสูตร"⁴ จะเห็นได้ว่า กรมวิชาการและหน่วยศึกษานิเทศก์ จะเน้นบทบาทที่ตรงกันอยู่ประการหนึ่งคือ บทบาทในด้านการติดตาม

¹วไลรัตน์ บุญสวัสดิ์, "หลักการนิเทศการศึกษา" (เอกสารประกอบการสอน วิชา 416 607 หลักการนิเทศการศึกษา, 2522), หน้า 2. (อัครสำเนา)

²หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา, งานศึกษานิเทศก์ (กรุงเทพมหานคร : หน่วยศึกษานิเทศก์, 2520), หน้า 49 - 51.

³กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ, แนวการใช้หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (กรุงเทพมหานคร : เข็มทวีลเอ็กซ์เพรสศึกษาการพิมพ์, 2522), หน้า 176 - 177.

⁴หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา, คู่มือการใช้หลักสูตรประถมศึกษา 2521 (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ศาสนา, 2519), หน้า 16 - 17.

ผลการใช้หลักสูตร แม้แต่เอกสารประกอบการเรียนวิชา 416 607 หลักสูตรนิเทศการศึกษาก็
 ใ้กล่าวเน้นไว้ค่อนข้างว่า ผู้นิเทศจะมีบทบาทอยู่ที่ตำแหน่งเป็นผู้ติดตามผล (follow up)
 ดังจากแผนภูมิต่อไปนี้¹

จากทัศนะต่าง ๆ ของนักการศึกษาที่กล่าวมาทั้งหมดนี้ จะเห็นได้ว่า บทบาทของ
 ศึกษานิเทศก์จะแตกต่างกันบ้างและสอดคล้องกันบ้าง สุกแล้วแต่ว่าจะมองเห็นไปใ้เงใด แต่
 อย่างไรก็ตาม จุดประสงค์สำคัญของการกำหนดบทบาทของศึกษานิเทศก์นี้ ก็เพื่อต้องการให้ศึกษา-
 นิเทศก์ได้ตระหนักถึงบทบาทของตนเองเพื่อที่จะได้หาแนวทางช่วยเหลือครูในด้านการเรียนการสอน
 ให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพนั่นเอง

หน้าที่ของศึกษานิเทศก์

ศึกษานิเทศก์จะต้องปฏิบัติงานตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย หน้าที่ที่กำหนดไว้จะเป็น
 แนวทางให้ศึกษานิเทศก์ปฏิบัติงานได้ตรงกับวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายที่ได้วางไว้ ได้มีนักการศึกษา

หลายท่านทั้งชาวต่างประเทศและชาวไทยต่างก็ได้กำหนดหน้าที่ของศึกษานิเทศก์เอาไว้ ซึ่งจะนำมาศึกษาค้นคว้านี้ คิมเบิล ไวส์¹ (Kimball Wiles) กับ เชสเตอร์ คับบลิว แฮริส และมารี อา ลีมา (Chester W. Harris and Marie R. Liba ed.) ได้กำหนดหน้าที่พื้นฐานของการนิเทศการศึกษาไว้สอดคล้องกันคือ "การปรับปรุงการเรียนการสอน" ส่วน ไมเนอร์ เจ กวินน์ (Minor J. Gwynn) ก็เสนอแนะเกี่ยวกับหน้าที่ความรับผิดชอบของศึกษานิเทศก์ไว้ 3 ประการคือ

1. ความรับผิดชอบในการให้ความช่วยเหลือครูเป็นรายบุคคล
  2. ความรับผิดชอบในด้านการประชาสัมพันธ์และช่วยให้บริการด้านการสอนของครูให้เป็นไปอย่างได้ผลที่สุด
  3. ความรับผิดชอบในฐานะวิทยากรของศึกษานิเทศก์และผู้บริหารการศึกษาในระดับอื่น ๆ
- นอกจากนั้นเขายังมีความคิดเห็นว่า ศึกษานิเทศก์ควรมีหน้าที่ช่วยเหลือครูและครูใหญ่ให้เข้าใจเด็ก ให้ปรับปรุงตนเอง ให้ปรับปรุงการสอน ให้ประเมินผลพัฒนาการของเด็ก ให้มีกำลังใจ มีความมั่นคงในการทำงาน ช่วยส่งเสริมให้ครูทำอุปกรณ์การสอน ปรับปรุงหลักสูตร และช่วยผู้ครูรู้จักประเมินผลโครงการปฏิบัติงาน³ ส่วน เฮอร์แมน ซี กริโกรีโอ (Herman C. Gregorio) ได้กล่าวถึงหน้าที่สำคัญของศึกษานิเทศก์ไว้ 5 ประการคือ การตรวจตรา (Inspection) การวิจัย (Research) การฝึกอบรม (Training) การแนะแนว (Guidance) และการประเมินผล⁴ (Evaluation)

¹ Kimball Wiles, Supervision for Better Schools p. 60.

² Chester W. Harris and Marie R. Liba (ed.), Encyclopedia of Education Research (New York : McMillan Company, 1960), p.1442.

³ Minor J. Gwynn, Theory and Practice of Supervision (New York : Dodd, Mead and Company, 1961), pp.27-31.

⁴ Herman C. Gregorio, School Administration and Supervision (Guejon City : R.P. GAIA, 1961), pp. 30-33.

มิลเดรด อี สเวียร์ริงเจน (Mildred E. Swearingen) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับหน้าที่ของศึกษานิเทศก์ไว้ว่า ปัจจุบันศึกษานิเทศก์ควรมีหน้าที่ส่งเสริมการประสานงาน ส่งเสริมการเป็นผู้นำ ส่งเสริมให้มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ ส่งเสริมด้านความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ส่งเสริมการปรับปรุงการเรียนการสอนให้ดีขึ้น ส่งเสริมการวิเคราะห์สภาพการเรียนการสอน สร้างขวัญและส่งเสริมการพัฒนาอาชีพครู¹ ส่วน วิลเลียม เอช ลูซิโอ และ จอห์น ดี แมกนีล (William H. Lucio and John D. McNeil) กล่าวว่า "ศึกษานิเทศก์มีหน้าที่ 6 ประการคือ การวางแผน การบริหาร การนิเทศ การสาธิต การสอน การวิจัย และการพัฒนาหลักสูตร"²

นักการศึกษาอีกท่านหนึ่งที่น่าไว้วางใจคือ เบน เอ็ม แฮร์ริส (Ben M. Harris) เขาได้เสนอหน้าที่ความรับผิดชอบของศึกษานิเทศก์ไว้ 10 ประการคือ พัฒนาหลักสูตร จัดระบบ การสอนแนะนำการสอน จัดครูทำการสอน เตรียมเครื่องอำนวยความสะดวกให้แก่ครู เตรียมวัสดุอุปกรณ์การสอน เตรียมมอบบรมครูประจำการ จัดปฐมนิเทศ ครูใหม่ การบริการโรงเรียนเป็นพิเศษ สร้างความสัมพันธ์อันดีกับชุมชน และการประเมินผลในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา³

นอกจากนั้น ทีโอฟีล เค มูเอลเลน⁴ (Theophil K. Muellen) และ จอห์น เอ บาร์ทกี⁵ (John A. Bartky) ยังได้เสนอแนะหน้าที่ของศึกษานิเทศก์ไว้ ซึ่งมีลักษณะ

¹ Mildred E. Swearingen, Supervision of Instruction : Foundations and Dimensions (New York : McGraw-Hill Book Co., 1962), p. 42.

² William H. Lucio and John D. McNeil, Supervision : A Synthesis of Thought and Action (New York : McGraw-Hill Book Co., 1962), p. 26.

³ Ben M. Harris, Supervision Behavior in Education pp.13-14.

⁴ Theophil K. Muellen, Using Proven Method of Supervision : In School Executive Guide (New Jersey:Prentice-Hall, 1965), pp.356-377.

⁵ John A. Bartky, Supervision and Human Relation (Boston : D.C. Health and Company, 1953), p. 35.

คล้าย ๆ กับนักการศึกษาท่านอื่น ๆ ที่กล่าวมาแล้ว

สองมาศึกษาดูหน้าที่ของศึกษานิเทศก์ในทัศนะของคนไทยดูบ้าง หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา ได้กำหนดหน้าที่ของศึกษานิเทศก์ไว้ 10 ประการคือ

1. นิเทศการสอนและการบริหารงานวิชาการ หรือเป็นที่ปรึกษาทางวิชาการในสถานศึกษาที่อยู่ในเขตความรับผิดชอบ
2. ตรวจสอบและควบคุมสถานศึกษาในฐานะพนักงานเจ้าหน้าที่ตามที่กฎหมายระบุไว้
3. ศึกษาทดลอง วิจัยในเรื่องที่เกี่ยวกับการเรียนการสอนทางวิชาการ ตลอดจนการบริหารการศึกษา
4. พิจารณาและพัฒนาหลักสูตรแบบเรียน หนังสืออ่านประกอบ แผนการสอน หรือแนวการสอนให้สอดคล้องกับสภาพปัจจุบัน
5. จัดทำคู่มือครู เอกสารวิชาการ และวัสดุอุปกรณ์ประกอบการเรียนการสอน
6. ปรับปรุง ส่งเสริมคุณภาพการเรียนการสอน การบริหารการศึกษา โดยใช้แนวคิดกรมทางการศึกษาต่าง ๆ
7. จัดประชุม อบรม สัมมนา ครูอาจารย์ หรือผู้บริหารการศึกษา เพื่อส่งเสริมงานทางด้านวิชาการ
8. ประเมินผลงานทางด้านวิชาการ
9. เสนอแนะและให้คำปรึกษาทางวิชาการแก่กรมสามัญศึกษา
10. งานอื่น ๆ ที่ได้รับมอบหมาย¹

สำหรับสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งเป็นหน่วยงานใหม่ที่เพิ่งตั้งขึ้นมีฐานะเป็นกรม ได้ตั้งคณะกรรมการปรับปรุงโครงสร้างและระบบ

---

¹หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา, "งานศึกษานิเทศก์," (เอกสารการฝึกอบรมศึกษานิเทศก์ รุ่น 18, ลำดับที่ 2, 2521), หน้า 2-3. (อัครสำเนา)

การนิเทศการศึกษาของศึกษานิเทศก์ประจำสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดขึ้นหลายครั้ง จนเมื่อวันที่ 15-16 ธันวาคม 2523 ที่ประชุมได้สรุปมติเรื่องงานในหน้าที่ของศึกษานิเทศก์ โดยได้ร่างระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยศึกษานิเทศก์สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2523 ขึ้น ในรายละเอียดของร่างระเบียบนี้ ได้กำหนดงานในหน้าที่ของศึกษานิเทศก์ ประจำสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดไว้ 2 ฝ่ายคือ

- ก. ฝ่ายนิเทศการศึกษา
- ข. ฝ่ายแผนพัฒนา

ฝ่ายนิเทศการศึกษา

1. ควบคุมและส่งเสริมการเรียนการสอนของโรงเรียนในสังกัดให้เป็นไปตามมาตรฐาน
2. จัดทำและพัฒนาข้อสอบมาตรฐานของจังหวัดและจัดทำคลังข้อสอบ
3. สนับสนุนงานวิชาการแก่โรงเรียนในสังกัด
4. วิจัยและพัฒนาเกี่ยวกับการเรียนการสอนในระดับก่อนประถมศึกษา และระดับประถมศึกษา ตลอดจนส่งเสริมการทดลองและค้นคว้า
5. เสนอแนะการพิจารณาคัดเลือกหนังสือเรียนภายในจังหวัด / กรุงเทพมหานคร
6. ร่วมมือกับจังหวัดในส่วนที่เกี่ยวกับโรงเรียนประถมศึกษา ส่งเสริมการกีฬา ลูกเสือ เนตรนารี ยุวกาชาด จริยธรรม และวัฒนธรรม
7. ปฏิบัติงานอื่นที่ได้รับมอบหมายจากผู้อำนวยการการประถมศึกษาจังหวัด

ฝ่ายแผนพัฒนา

1. ติดตาม ประเมินผล และนิเทศการปฏิบัติงานของสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ หรือกิ่งอำเภอ ให้เป็นไปตามนโยบาย แผนงาน และโครงการ
2. จัดทำนโยบายการดำเนินงาน และแผนพัฒนาการประถมศึกษาจังหวัด / กรุงเทพมหานคร เสนอต่อสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด / กรุงเทพมหานคร

3. เป็นศูนย์กลางประสานงานการพัฒนาบุคลากรของจังหวัด / กรุงเทพมหานคร
4. จัดทำข้อมูลและสถิติทางการศึกษาของจังหวัด / กรุงเทพมหานคร
5. ประสานงานโครงการพิเศษ
6. ปฏิบัติงานเลขานุการคณะกรรมการการประถมศึกษาจังหวัด / กรุงเทพมหานคร
7. ปฏิบัติงานอื่น ๆ ที่ได้รับมอบหมายจากผู้อำนวยการการประถมศึกษาจังหวัด / กรุงเทพมหานคร¹

ต่อมาได้มีการปรับปรุงร่างระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยศึกษานิเทศก์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2523 จนกระทั่งได้ระเบียบฉบับที่สมบูรณ์ ระเบียบนี้ว่า "ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยศึกษานิเทศก์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2524" ระเบียบฉบับนี้ได้ประกาศใช้ตั้งแต่วันที่ 18 กุมภาพันธ์ 2524 เป็นต้นไป สาระของระเบียบเกี่ยวกับหน้าที่ของหน่วยศึกษานิเทศก์ สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดและกรุงเทพมหานคร มีหน้าที่ดังนี้

ก. ฝ่ายนิเทศการศึกษา

1. ส่งเสริมการเรียนการสอนของโรงเรียนในสังกัดให้เป็นไปตามมาตรฐาน
2. จัดทำเครื่องมือวัดผล พัฒนาเกี่ยวกับการประเมินผล และข้อทดสอบมาตรฐานของจังหวัด และจัดทำคลังข้อสอบ
3. สนับสนุนงานวิชาการแก่โรงเรียนในสังกัด
4. วิจัยและพัฒนาเกี่ยวกับการเรียนการสอนในระดับก่อนประถมศึกษาและระดับประถมศึกษา ตลอดจนส่งเสริมการทดลอง และค้นคว้าในระดับอำเภอหรือกิ่งอำเภอ

¹สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ, "ร่างระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยศึกษานิเทศก์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2523" ใน โครงสร้างและระบบการนิเทศการศึกษา (ธันวาคม 2523), ภาคผนวก. (อัครสำเนา)

5. ร่วมมือกับหน่วยราชการอื่นในส่วนที่เกี่ยวข้องกับโรงเรียนประถมศึกษา

6. ปฏิบัติงานวิชาการอื่น ๆ ที่ได้รับมอบหมายจากผู้อำนวยการการประถมศึกษา

จังหวัด

ข. ฝ่ายแผนพัฒนา

1. จัดทำนโยบายการดำเนินงานและแผนพัฒนาการประถมศึกษาของจังหวัด

เสนอต่อสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด

2. จัดทำงบประมาณเพื่อการประถมศึกษาในจังหวัด

3. ประสานงานการพัฒนาบุคลากรของจังหวัด

4. จัดทำข้อมูลและสถิติทางการศึกษาของจังหวัด

5. ให้ความเห็นเกี่ยวกับการจัดตั้ง บริหาร รวม ปรับปรุง เลิกล้ม

โรงเรียนในสังกัด

6. ประสานงานโครงการพิเศษ

7. ปฏิบัติงานเลขานุการคณะกรรมการการประถมศึกษาจังหวัด

8. ปฏิบัติงานอื่นที่ได้รับมอบหมายจากผู้อำนวยการการประถมศึกษาจังหวัด

หรือกรุงเทพมหานคร¹

เมื่อพิจารณาแล้ว ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยศึกษานิเทศก์ฉบับร่าง และฉบับจริงที่ประกาศใช้ โดยส่วนใหญ่แล้วจะไม่แตกต่างกันเลย เพียงแต่ระเบียบฉบับจริงที่ประกาศใช้ได้เขียนขึ้นให้รัดกุมขึ้นเท่านั้น ถึงแม้ว่าหน้าที่เกี่ยวกับการเสนอแนะการพิจารณาคัดเลือก

¹สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ, "ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยศึกษานิเทศก์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาจังหวัด พ.ศ. 2524" (อัครสำเนา).

หนังสือเรียนภายในจังหวัด ที่กำหนดใ้พระเขียนฉบับร่าง แต่ในฉบับประกาศใช้จริงไม่มีแต่ถ้าพิจารณาแล้ว งานเกี่ยวกับการพิจารณาคัดเลือกหนังสือเรียนภายในจังหวัดนี้จะจัดอยู่ในข้อเกี่ยวกับการปฏิบัติงานอื่นที่ผู้อำนวยการการประถมศึกษาจังหวัดมอบหมายให้ตนเอง เพราะงานเกี่ยวกับการพิจารณาคัดเลือกหนังสือเรียนภายในจังหวัดนั้น ผู้อำนวยการการประถมศึกษาจังหวัดจะมอบหมายให้ศึกษานิเทศก์ดำเนินการคัดเลือกเป็นมี ๆ ไป

คุณสมบัติของศึกษานิเทศก์

งานด้านการนิเทศการศึกษา เป็นงานที่ต้องเกี่ยวข้องกับบุคคลอื่น ความสำเร็จในการนิเทศการศึกษาจะเกิดขึ้นก็โดยที่ศึกษานิเทศก์ได้ใช้ความรู้ความสามารถของตนเองในทุก ๆ ด้าน ศึกษานิเทศก์ผู้ประสบผลสำเร็จในการทำงานจะต้องมีคุณสมบัติที่จะสามารถเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของบุคคลทางการศึกษาและในการปรับปรุงการเรียนการสอนได้ จากมาตรฐานกำหนดตำแหน่งข้าราชการครูตามความในมาตรา 5 แห่งพระราชกฤษฎีการะเบียบข้าราชการครู พ.ศ. 2520 ได้กำหนดไว้ว่าผู้จะมาดำรงตำแหน่งศึกษานิเทศก์จะต้องมีคุณสมบัติดังนี้

1. ได้รับปริญญาตรีทางการศึกษาหรือปริญญาวิชาชีพอื่น ซึ่งคุรุสภารับรองว่าเป็นคุณสมบัติเฉพาะสำหรับตำแหน่งข้าราชการครู และทำการสอนในสถานศึกษามาแล้วไม่ต่ำกว่า 4 ปี หรือ
2. ได้รับปริญญาโทขึ้นไปทางการศึกษาหรือปริญญาวิชาชีพอื่นที่เทียบได้ไม่ต่ำกว่านี้ ซึ่งคุรุสภารับรองว่าเป็นคุณสมบัติเฉพาะสำหรับตำแหน่งข้าราชการครูและทำการสอนในสถานศึกษามาแล้วไม่น้อยกว่า 2 ปี¹

---

¹ วัชรินทร์ เกตุวันดี, (ผู้รวบรวม), มาตรฐานกำหนดตำแหน่งข้าราชการครูตามความในมาตรา 5 แห่งพระราชกฤษฎีการะเบียบข้าราชการครู พ.ศ. 2520 (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก, 2521), หน้า 54.

นอกจากศึกษานิเทศก์ต้องมีคุณสมบัติเฉพาะตำแหน่งดังกล่าวข้างต้นแล้ว ยังจะต้องมีคุณสมบัติอื่น ๆ ประกอบดังนี้

1. มีประสบการณ์ในการสอนวิชาที่จะนิเทศมาแล้วไม่น้อยกว่า 2 ปี หรือมีคุณสมบัติในงานที่จะนิเทศหรืองานบริหารการศึกษา
2. มีประวัติการปฏิบัติงานดีเยี่ยม
3. มีบุคลิกลักษณะดีเหมาะสมที่จะทำหน้าที่ทางวิชาการและบริหารการศึกษา เช่น เป็นผู้มีความสามารถสูง มีผลงานในวิชาที่จะนิเทศปรากฏ มีความคิดริเริ่มดี มีมนุษยสัมพันธ์ เป็นต้น
4. มีความประพฤติดีเหมาะสมที่จะเป็นแบบอย่างของครูได้
5. เป็นผู้ที่ครูเลื่อมใส ศรัทธา ในความรู้ความสามารถ โดยยึดถือผลงาน เป็นเกณฑ์¹

การที่จะคัดเลือกบุคคลให้มีคุณสมบัติตามมาตรฐานดังกล่าว ทางกรมสามัญศึกษา ได้กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการคัดเลือกเอาไว้อย่างรัดกุม โดยกำหนดหลักเกณฑ์ไว้ข้อหนึ่งว่า การคัดเลือกผู้ที่จะเข้าดำรงตำแหน่งศึกษานิเทศก์จังหวัด เขต ให้มีกรรมการคณะหนึ่งประกอบด้วยหัวหน้าหน่วยศึกษานิเทศก์จังหวัดหรือเขต แล้วแต่กรณี เป็นประธานกรรมการ และศึกษานิเทศก์จังหวัดหรือเขต แล้วแต่กรณี ไม่น้อยกว่า 4 คน เป็นกรรมการพิจารณาคัดเลือก เมื่อผู้ว่าราชการจังหวัดโดยผ่านศึกษาธิการจังหวัดหรือศึกษาธิการเขต เห็นชอบแล้ว จึงเสนอให้กรมสามัญศึกษา พิจารณาคำเเนนการ²

¹หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา, งานนิเทศการศึกษา (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ชุมนุมเอกราชการเกษตรแห่งประเทศไทย, 2521), หน้า 116-117.

²หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา, "ความรู้ประกอบงานนิเทศการศึกษา," (เอกสารการฝึกอบรมศึกษานิเทศก์รุ่นที่ 18, ลำดับที่ 9, 2521), หน้า 9. (อัครสำเนา)

ในสหรัฐอเมริกา จากการสำรวจความคิดเห็นของครูใน 48 รัฐ ในปี ค.ศ. 1954 พบว่าครูส่วนมาก (34 รัฐ) เห็นว่าศึกษานิเทศก์ควรมีคุณสมบัติพิเศษในระดับที่ตนนิเทศ และอีกจำนวนหนึ่ง (13 รัฐ) เห็นว่าศึกษานิเทศก์ควรสำเร็จปริญญาโท มีวุฒิครู ได้รับการฝึกพิเศษทางการนิเทศ และควรมีประสบการณ์ทางการสอน 3-5 ปี อีกจำนวนหนึ่ง เห็นว่า ควรผ่านหลักสูตรเกี่ยวกับการนิเทศและมีประสบการณ์การสอน 2-5 ปี นอกจากนี้ตามความคิดเห็นของครูส่วนใหญ่แล้วเห็นว่า ศึกษานิเทศก์ควรมีความรู้ความสามารถ และประสบการณ์ในด้านการบริหาร การนิเทศหลักสูตร พัฒนาการของเด็ก การประเมินผลการเรียนการสอน และความรู้ทั่วไปในระดับที่จะไปนิเทศได้¹

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ ได้ร่างระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยศึกษานิเทศก์สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2523 ขึ้น โดยได้กำหนดคุณสมบัติของศึกษานิเทศก์ไว้ว่า จะต้องมีความรู้เฉพาะตำแหน่งและคุณสมบัติอื่นตามที่ ก.ค. กำหนด และมีคุณสมบัติอื่น ดังต่อไปนี้

1. มีความรู้ความเข้าใจในพระราชบัญญัติคณะกรรมการการประถมศึกษา พระราชบัญญัติประถมศึกษา พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครู พระราชบัญญัติครู พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน กฎหมายว่าด้วยระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน กฎ ระเบียบ ข้อบังคับอื่น ๆ ที่ใช้ในการปฏิบัติงาน และระบบการปฏิบัติงานของศึกษานิเทศก์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ
2. มีความรู้และทักษะในกลุ่มประสบการณ์ตามหลักสูตรประถมศึกษาหรืองานที่จะต้องรับผิดชอบ

¹ ชุม สีสุข, "กิจกรรมการนิเทศการศึกษาของศึกษานิเทศก์จังหวัด," (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2522), หน้า 23.

3. มีความรู้ ความเข้าใจ ในเรื่องแผนการศึกษาแห่งชาติ แผนพัฒนาการศึกษาฉบับปัจจุบัน
4. มีความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับเหตุการณ์ปัจจุบันในด้านการเมือง การปกครอง เศรษฐกิจ และสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งของประเทศไทย
5. มีความสามารถในการคิดต่อประสานงานและทำงานร่วมกับผู้ที่เกี่ยวข้องได้
6. มีบุคลิกลักษณะที่ เหมาะสมที่จะทำหน้าที่เป็นผู้นำทางวิชาการ และการบริหาร การศึกษาได้
7. มีความประพฤติดี เป็นแบบอย่างแก่ครูได้
8. มีความรู้ ความเข้าใจในหลักการนิเทศการศึกษา และมีเจตคติที่ดีต่องานนิเทศ การศึกษา
9. มีความสามารถในการทำแผน ควบคุม ตรวจสอบ ให้คำปรึกษา แนะนำ และเสนอแนะวิธีการแก้ไขปรับปรุงการปฏิบัติงานที่อยู่ในความรับผิดชอบ¹

จากการกำหนดและจากการวิจัยเกี่ยวกับคุณสมบัติของผู้ที่จะมาเป็นศึกษานิเทศก์ที่กล่าวข้างต้นนี้ จะเห็นได้ว่า คุณสมบัติส่วนใหญ่ของศึกษานิเทศก์จะเป็นไปในด้าน วุฒิ ประสบการณ์ บุคลิกภาพ ความประพฤติ ความรู้ในวิชาที่จะนิเทศ และความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับวิชาชีพ เช่น การบริหาร หลักสูตร การสอน จิตวิทยาเด็ก เป็นต้น

---

¹สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, "ร่างระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยศึกษานิเทศก์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2523" ใน โครงสร้างและระบบการนิเทศการศึกษา (ธันวาคม 2523) ภาคผนวก. (อัครสำเนา)

กระบวนการนิเทศการศึกษา

การนิเทศการศึกษาจะประสบผลสำเร็จได้ก็ขึ้น จะต้องมื่อองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกัน 3 ประการคือ บุคคล (Man) งาน (Job) และ กระบวนการ¹ (Process) วิจิตร วรุฒบางกูร และคณะ ได้ให้ความหมายของคำว่า "กระบวนการนิเทศการศึกษา" ว่า กระบวนการนิเทศการศึกษาหมายถึง แบบแผนของการนิเทศการศึกษาที่ลำดับขั้นตอนไว้ต่อเนื่องกันอย่างมีระเบียบแบบแผน แบบแผนนั้นต้องเป็นแบบแผนที่ดี มีลำดับขั้นตอนการดำเนินงานไว้อย่างชัดเจน และต่อเนื่องกันอย่างมีระเบียบ พร้อมด้วยเหตุผลและความเป็นไปได้ กระบวนการนิเทศจะช่วยให้งานนิเทศการศึกษาประสบผลสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้นกระบวนการนิเทศจึงเป็นกิจกรรมที่สำคัญอย่างยิ่งที่ศึกษานิเทศก์จะต้องกำหนดขึ้นเพื่อใช้ในการดำเนินการนิเทศ² จากความหมายดังกล่าวนี้ แสดงให้เห็นว่ากระบวนการนิเทศการศึกษาจะลำดับไว้เป็นขั้นตอน

เบน เอ็ม แฮริส (Ben M. Harris) ได้กำหนดขั้นตอนของกระบวนการนิเทศการศึกษาไว้ 3 ขั้นตอนดังนี้

1. Planning Process หมายถึง การวางแผนปฏิบัติงาน การคิดค้นปัญหา กำหนดจุดมุ่งหมาย ปรับปรุงวิธีการ กำหนดเวลา คาคการณ จัดกิจกรรมในการปฏิบัติงาน ให้บรรลุตามเป้าหมาย

2. Organizing Process หมายถึง การสร้างระบบในการดำเนินงาน กำหนดมาตรฐาน จัดแหล่งวิทยากร จัดสรรหน้าที่ ประสานงาน กระจายงาน วางรูปแบบขององค์การ และพัฒนานโยบายการทำงาน

¹สันต์ ธรรมบำรุง, การนิเทศการศึกษา (กรุงเทพมหานคร : วรุฒการพิมพ์), หน้า 122. (ม.ป.ป.)

²วิจิตร วรุฒบางกูร, กาญจนา ศรีกาพลินธ์ และ สุพิชญา ชีระกุล, การนิเทศการศึกษา หน้า 158.

3. Leading Processes หมายถึง บทบาทในการเป็นผู้นำ การตัดสินใจ จัดหาบุคลากร กระตุ้นให้บุคคลทำงาน ลงมือปฏิบัติงาน แนะนำ สาธิต ทำความเข้าใจ ให้กำลังใจ เสนอแนะ อำนวยความสะดวกให้สามารถปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพ

4. Controlling Processes หมายถึง การควบคุมการปฏิบัติงาน การขึ้นและ การให้อำนาจ ให้บุคคลพ้นจากหน้าที่ ตักเตือนเพื่อให้ผู้ปฏิบัติงานทำงานได้ผลดีอย่างสม่ำเสมอ

5. Assessing Processes หมายถึง การตรวจสอบ พิจารณาการปฏิบัติงาน การประเมินผล และการวิเคราะห์วิจัยผลงาน เพื่อปรับปรุงงานให้ดีขึ้น¹

การนิเทศการศึกษาจัดเป็นงานบริหารอย่างหนึ่ง แต่เป็นการบริหารงานทางค้ำนวิชาการ ดังนั้นในการปฏิบัติงานก็สามารถใช้กระบวนการทางค้ำนการบริหารการศึกษาได้ กระบวนการบริหารการศึกษานั้นว่าเป็นที่รู้จักของนักบริหารการศึกษาและศึกษานิเทศก็คือ กระบวนการบริหารของ ลูเธอร์ กุลลิค (Luther Gulick) ซึ่งมีอยู่ 7 ขั้นตอนคือ การวางแผนการปฏิบัติงาน (Planning) การจัดโครงสร้างของการบริหาร (Organizing) การจัดหาบุคลากร (Staffing) การวินิจฉัยสั่งการ (Directing) การประสานงาน (Coordinating) การรายงานการปฏิบัติงาน (Reporting) และการดำเนินงานเกี่ยวกับการเงิน² (Budgeting)

เมื่อนำกระบวนการนิเทศการศึกษาของ เบน เอ็ม แฮร์ริส (Ben M. Harris) ซึ่งเรียกชื่อย่อว่า "POLCA" กับกระบวนการทางบริหารการศึกษาของ กุลลิค (Gulick) ซึ่งเรียกชื่อย่อว่า "POSDCORB" มาเปรียบเทียบกันแล้ว จะเห็นได้ว่า มีลักษณะที่คล้ายคลึงกันมาก

¹Ben M. Harris, Supervision Behavior in Education pp. 14-15.

²Luther Gulick, Notes on the Theory of Organization (New York : Institute of Public Administration, Columbia University, 1937), p. 13.

จากการศึกษากระบวนการทั้ง 2 อย่างนี้ พอที่จะสรุปเป็นกระบวนการนิเทศการศึกษาได้อย่างย่อ ๆ เป็น 3 ขั้นตอนคือ

1. การวางแผน
2. การดำเนินงานตามแผน
3. การประเมินผล

การดำเนินงานนิเทศการศึกษาในแนวปฏิบัติในปัจจุบันนี้ ได้เน้นถึงความสำคัญของการวางแผน (Planning) เป็นอย่างมาก เพราะถือว่าถ้าได้มีการวางแผนงานอย่างคิแล้วงานที่จะปฏิบัติจะสำเร็จได้โดยง่าย สมาคมผู้บริหารการศึกษาแห่งสหรัฐอเมริกา (The American Association of school Administrators) ได้เสนอกระบวนการบริหารโดยเน้นให้เห็นถึงความสำคัญของการวางแผนว่า "กระบวนการบริหารจะต้องมีการวางแผนก่อนแล้วจึงจัดหาทรัพยากร"¹ ทางหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา ก็ได้ชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของการวางแผน ซึ่งพอจะสรุปได้ว่า "การวางแผนการนิเทศควรจะทำอย่างมีแบบแผนให้มีลักษณะเป็นโครงการหรือแผนงาน การวางแผนเพื่อการนิเทศคือการเตรียมการให้พร้อมทุกอย่างควมการหาข้อมูลที่สำคัญ คือข้อมูลเกี่ยวกับผู้ที่ได้รับการนิเทศ เกี่ยวกับเรื่องที่จะนิเทศและข้อมูลอื่น ๆ อันเป็นองค์ประกอบของการนิเทศ เช่น กำหนดเวลา สถานที่ ระยะเวลา เป็นต้น"² ดังนั้นผู้ที่ทำการนิเทศควรจะได้ดำเนินการตามขั้นตอนของกระบวนการนิเทศ โดยจะต้องวางแผนงานให้รัดกุม งานจึงจะสำเร็จตามจุดประสงค์ที่ได้กำหนดไว้

¹ American Association of School Administrators, Staff Relations in School Administration (Washington, D.C. : The Association, 1955), p. 17.

² หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา, งานนิเทศการศึกษา หน้า 43 - 44.

เทคนิคในการนิเทศการศึกษา

การที่ศึกษานิเทศก์จะปฏิบัติงานให้บรรลุจุดประสงค์ได้อย่างมีประสิทธิภาพนั้น จำเป็นจะต้องรู้และเข้าใจถึงเทคนิคที่จะใช้ในการนิเทศการศึกษา นักการศึกษาต่าง ๆ ต่างก็ได้เสนอแนวความคิดเกี่ยวกับเทคนิคในการนิเทศการศึกษาไว้ เช่น กวินน์¹ (Gwynn) นิกเลย์ และอีแวนส์² (Neagley & Evans) และ เบอร์ตันและบรีคเนอร์³ (Burton & Brueckner) ต่างก็ได้แบ่งเทคนิคในการนิเทศการศึกษออกเป็น 2 ประเภทเช่นเดียวกันคือ

1. การนิเทศเป็นรายบุคคล (Individual Devices)
2. การนิเทศเป็นกลุ่ม (Group Devices)

ถึงแม้ว่านักศึกษาคงกล่าวจะแบ่งเทคนิคการนิเทศการศึกษออกเป็น 2 ประเภทเช่นเดียวกันก็ตาม แต่ในรายละเอียดของเทคนิคแต่ละประเภทจะแตกต่างกันไปบ้าง ซึ่งจะสามารถศึกษาได้จากหนังสือของแต่ละท่าน

สำนักงานศึกษานิเทศก์และผู้อำนวยการด้านการสอน (Department of Supervisors and Directors of Instruction) แห่งสหรัฐอเมริกา ได้รายงานเกี่ยวกับเทคนิคที่นิยมใช้ในการนิเทศการศึกษาไว้พอสรุปได้ดังนี้คือ เทคนิคในการประชุม (Faculty meetings) การเยี่ยมนิเทศ (Supervisory Visits) การจัดค่ายนิเทศค่านอาชีพ (Professional Bullentins) จัดห้องสมุดวิชาชีพ (Professional Libraries)

¹Minor J. Gwynn, Theory and Practice of Supervision pp.326-344.

²สันต์ ธรรมบำรุง, การนิเทศการศึกษา หน้า 109 และ 115.

³William H. Burton and Leo J. Brueckner, Supervision : A Social Process p. 17.

และจัดศูนย์วัสดุหรือห้องทดลองเกี่ยวกับหลักสูตร¹

สำหรับนักการศึกษาของไทย คือ สาย ภาณุรัตน์ ได้เสนอแนะเทคนิคในการนิเทศการศึกษาไว้ 7 ประการคือ เทคนิคเสนอแนะ เทคนิคสาธิต เทคนิคกัมมวิชัย เทคนิคชวนพาที่ เทคนิคแพร่พิมพ์ เทคนิคปลุกมหานิยม และเทคนิคป้อนขนมมณเณย² ส่วน ประกาศ แสงเพชร กล่าวว่า "เทคนิคการนิเทศการศึกษาที่ใช้ได้ผลดีมี การเยี่ยมนิเทศชั้นเรียน การแนะนำเป็นรายบุคคล การประชุมกลุ่ม การประชุมปฏิบัติกร การให้ครูสังเกตการสอน การใช้เอกสาร การใช้วัสดุอุปกรณ์การสอน และวิธีอื่น ๆ ที่จะต้องเลือกใช้ให้เหมาะสม"³

จะเห็นได้ว่า นักการศึกษาแต่ละท่านได้เสนอเทคนิคการนิเทศการศึกษาไว้ในรายละเอียดที่เหมือนกันบ้าง แตกต่างกันไปบ้าง แต่สรุปในลักษณะรวม ๆ แล้ว วิธีการหรือเทคนิคในการนิเทศการศึกษาจะมีอยู่ 2 วิธีคือ การนิเทศเป็นรายบุคคล และการนิเทศเป็นรายกลุ่ม การที่จะเลือกใช้เทคนิคการนิเทศการศึกษาวิธีใดวิธีหนึ่งนั้น ศึกษาวิเคราะห์ต้องพิจารณาเลือกใช้เทคนิคที่เหมาะสม สะดวก ประหยัด และเหมาะสมกับโอกาสที่จะใช้ให้ได้ผลคุ้มค่าที่สุด และควรจะตระหนักว่าไม่มีเทคนิคหรือวิธีการนิเทศวิธีใดที่ดีที่สุด แต่จะขึ้นอยู่กับสถานการณ์หรือเหตุการณ์ของแต่ละแห่งไป

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

นักการศึกษาหลายท่านทั้งชาวต่างประเทศและชาวไทย ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับบทบาทและหน้าที่ของศึกษานิเทศก์ไว้ดังนี้

¹Department of Supervisors and Directors of Instruction, Newer Instructional Protice of Promise Twelfth Yearbook, Washington, D.C. : National Education Association, 1940), pp.328-349.

²สาย ภาณุรัตน์, หลักการนิเทศการศึกษา (พระนคร : โรงพิมพ์คุรุสภา, 2517), หน้า 83 - 84.

³ประกาศ แสงเพชร, "เทคนิคการนิเทศการศึกษา," (เอกสารการฝึกอบรมศึกษานิเทศกรรณที่ 18, ลำดับที่ 5, 2521), หน้า 55 - 65. (อัครสำเนา)

ใน ค.ศ. 1945 มูรีล อี. แฮมม็อก (Muriel E. Hammock) ได้กล่าวถึงหน้าที่ต่าง ๆ ของศึกษานิเทศก์ที่ได้จากการสำรวจทั้งสหรัฐอเมริกา การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อสำรวจว่า ศึกษานิเทศก์ทำหน้าที่อะไร มากน้อยเพียงใด ซึ่งพอจะสรุปจัดอันดับความสำคัญจากมากไปหาน้อยดังนี้คือ ร่วมประชุมกับสมาคมอาชีพ อภิปรายถึงหลักปรัชญาหรือจุดมุ่งหมายของการศึกษากับครู จัดประชุมกลุ่มอภิปรายปัญหาที่เกิดขึ้น เยี่ยมชั้นเรียน พบปะปรึกษาปัญหา กับครูเป็นรายบุคคล อภิปรายปัญหาต่าง ๆ ร่วมกับครู ร่วมเป็นกรรมการของสมาคมอาชีพ ช่วยครูจัดและปรับปรุงหน่วยการสอน ร่วมกับครูจัดปรับปรุงหลักสูตร เสนอผลการทดสอบให้ครูทราบเพื่อนำไปปรับปรุงการสอนให้ดีขึ้น ช่วยประเมินผลการใช้ห้องสมุด เป็นที่ปรึกษาในการประชุมครูในท้องถิ่น ร่วมวิเคราะห์ปรับปรุงหลักสูตร สัมภาษณ์ครูและคนงานใหม่ จัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์ให้ครูใช้ จัดทดสอบมาตรฐาน ทำงานร่วมกับครู - สาธิตการสอน เขียนบทความ ลงวารสารทางวิชาการ ตรวจสอบและเขียนหรือร่วมเขียนตำราเรียน¹

ในปี ค.ศ. 1953 กวินน์ (Gwynn) ได้ทำการสำรวจความคิดเห็นของครูจาก 4 ภาคในสหรัฐอเมริกา คือ New England, North Central, South Central และ South Atlantic จำนวนครูทั้งสิ้น 512 คน โดยให้ผู้ตอบแบบสอบถามบอกว่า วิธีที่ศึกษานิเทศก์ควรจะให้ความช่วยเหลือแก่ครูมาคนละ 5 อย่าง ผลปรากฏว่า ความคิดเห็นของครูส่วนใหญ่ ทั้ง Teacher Candidates ครูที่เป็นครูเพียงปีแรก และครูที่มีประสบการณ์ เห็นว่า หน้าที่อันสำคัญยิ่งเป็นอันดับแรกของศึกษานิเทศก์คือ คำนวณทิศตนเพื่อให้ความช่วยเหลือแก่ครูในการวางโครงการสอนและให้สามารถนำโครงการสอนไปใช้อย่างได้ผลคือ หน้าที่ประการที่สองคือ ศึกษานิเทศก์ต้องให้ความช่วยเหลือในการแก้ปัญหาส่วนตัวของครู นอก

¹ Muriel E. Hammock, Supervision Instruction in Secondary School (New York : McGraw-Hill, 1955), p. 27.

จากนั้นการปรับปรุงหลักสูตร การสร้างหน่วยการสอน และการแสวงหาอุปกรณ์การสอนก็เป็นความต้อการที่อยู่ในระดับสูง ความต้อการอันดับสุดท้ายซึ่งมีผู้เห็นค้ำยน้อยที่สุดได้แก่ การจัดอบรมครูประจำการ และการสอนแทนครู¹

ต่อมาในปี ค.ศ. 1954 ฮาโรลด์ สเปียร์ (Harold Spears) ได้สำรวจเกี่ยวกับกาแบ่งเวลาปฏิบัติงานตามหน้าที่ของศึกษานิเทศก์ สรุปหน้าที่ได้ดังนี้คือ ศึกษานิเทศก์แบ่งเวลาในการทำงานร่วมกับครู (45 เปอร์เซ็นต์) ใช้เวลารวบรวมวัสดุอุปกรณ์การสอน (10 เปอร์เซ็นต์) เวลาสำหรับสาธิตการสอน (5 เปอร์เซ็นต์) ใช้เวลาร่วมประชุมกับครู (11 เปอร์เซ็นต์) เวลาทำการวิจัยและวางแผนงาน (14 เปอร์เซ็นต์) และใช้เวลาทำงานร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง (9 เปอร์เซ็นต์)²

ต่อมาในปี ค.ศ. 1957 เกรซ แอด. อคัม และ ลูซิลเล โบริวี่ (Grace L. Adams and Lucille Bowie) ได้ทำการศึกษาเรื่อง "How We Learn : Implications for Supervision" สรุปผลได้ว่า การนิเทศการศึกษามีหน้าที่เกี่ยวกับการปรับปรุงคุณภาพการเรียนการสอน ศึกษานิเทศก์มีหน้าที่และรับผิดชอบโดยตรงคือ การให้บริการแก่ครูไม่ใช่เป็นผู้บังคับบัญชา³

ในปี ค.ศ. 1958 เกรซ คับบลิว. เคอร์ทซ์ (Grace W. Kurtz) ได้ศึกษาเรื่อง "An Intern Experiences Elementary School Supervision" และรายงานผลการวิจัยไว้ว่า ศึกษานิเทศก์มีหน้าที่รับผิดชอบโดยตรงต่อคณะครูและผู้บริหารใน

¹Gwynn, Theory and Practice of Supervision pp. 24-26.

²Harold Spears, Improving the Supervision of Instruction (New York : Prentice-Hall, 1954); p. 175.

³Grace L. Adams and Lucille Bowie, "How We Learn : Implications for Supervision," Education 78 (December 1957) : 211-215.

เรื่อง การประสานงาน การแนะนำและการจูงใจ สังเกตการสอน สาธิตการสอน วาง
โครงการนิเทศ เข้าร่วมการฝึกอบรมและสัมมนาทางการศึกษา เป็นที่ปรึกษาและวิทยากรหลัก
สูตร การประเมินผล การคัดเลือกอุปกรณ์การสอน ทำการศึกษาและวิจัย ประเมินผลครูใหม่
และนักเรียนครู ประเมินผลความก้าวหน้าและผลที่ได้รับจากการศึกษา วางโครงการร่วมกับ
ครูใหญ่เกี่ยวกับการปรับปรุงการสอนและการเรียน ส่วนหน้าที่ทางอ้อมนั้นคือ การเสนอโครงการ
ทางการศึกษา และเข้าร่วมในโครงการการศึกษาของรัฐ สร้างความสัมพันธ์ระหว่างผู้ปกครอง
ชุมชนกับโรงเรียน บริการให้คำปรึกษาและอื่น ๆ¹

ในปี ค.ศ. 1961 คาร์โรล สีส กัส (Carolyn Guss) ได้รายงานผลการวิจัยของ
Indiana Association for Supervision and Curriculum Development (IASCD)
เกี่ยวกับหน้าที่ของศึกษานิเทศก์ สรุปได้ว่า ศึกษานิเทศก์ส่วนใหญ่จัดห้องสมุดและโสตทัศนูปกรณ์
ให้คำแนะนำทางวิชาชีพ และช่วยเหลือครูปรับปรุงหลักสูตร ตรวจสอบ และ
ประเมินผลการศึกษา เกี่ยวกับการทำงานร่วมกับครู ศึกษานิเทศก์ได้ช่วยเหลือครูในด้านต่อไปนี้
มากที่สุดคือ ช่วยครูใหม่ปรับปรุงห้องสอน แนะนำเพื่อปรับปรุงขวัญครู ให้คำปรึกษาแก่ครูเป็น
รายบุคคล และเป็นผู้นำในการพัฒนาหลักสูตรของโรงเรียน นอกจากนี้ยังพบว่าศึกษานิเทศก์ได้
ช่วยเหลือครูในด้านต่อไปนี้น้อยที่สุดคือ การประเมินผลงานครู ทำงานธุรการ เขียนรายงาน
และเก็บบันทึกต่าง ๆ²

¹ Grace W. Kurtz, "An Intern Experiences Elementary School Supervision," Administration Supervision 44 (May 1958) : 147-158.

² Carolyn Guss, "How is Supervision Percieved," Supervision: Emerging Profession (Washington, D.C. : IASCD, 1973), pp. 83-85.

ในปี ค.ศ. 1970 บริติช ดี. คาร์แมน (Breatice D. Carman) ได้วิเคราะห์บทบาทของศึกษานิเทศก์ทั่วไป ตั้งแต่ปี ค.ศ. 1955 - 1969 จากรายงานปรากฏว่าความรับผิดชอบของศึกษานิเทศก์ทั่วไปคือ

1. ร่วมมือในการประชุมอบรมครู และการจัดประชุมกลุ่มย่อย
2. ปรับปรุงและส่งเสริมค่านิยมสัมพันธในโรงเรียน
3. ให้ความช่วยเหลือโดยรับปรึกษาหารือ และให้บริการทางการสอน¹

และในปีเดียวกันนี้เอง (ค.ศ. 1970) ซีซิล จี. คาร์ลตัน (Cecil G. Carlton) ได้ทำการศึกษาบทบาทของศึกษานิเทศก์ที่เป็นจริง ตามทัศนะของครูประถมศึกษา จำนวน 1,044 คน ครูใหญ่จำนวน 52 คน ผลปรากฏว่า บทบาทของศึกษานิเทศก์ที่เป็นจริงนั้นได้แก่ ช่วยเหลือพัฒนาโครงการสอน ช่วยงานประจำเกี่ยวกับการบริหาร ช่วยกำหนดนโยบายของโรงเรียน ร่วมมือในการประชุมครู และช่วยคัดเลือกแบบเรียน

ส่วนบทบาทของศึกษานิเทศก์ในค่านิยมคตินั้น เกี่ยวข้องอยู่กับกิจกรรมการวางแผนเตรียมการเยี่ยมโรงเรียน เพื่อสังเกตการสอน ช่วยเหลือครูจัดเนื้อหาวิชา คัดเลือกอุปกรณ์การสอน และทำโครงการสอน²

---

¹Breatice D. Carman, "Roles and Responsibilities in General Supervision of Instruction," Dissertation Abstracts in A Humanities and Social Sciences (Microfilm, V.31, No.9, 1971), p.4406-A.

²Cecil G. Carlton, "Role of Instructional Supervisors as Perceived by Teachers and Principals in Selected Florida Elementary School," Dissertation Abstracts International A Humanities and Social Sciences (Microfilm, V.31, No.9, 1971), p.4406-A.

สำหรับการวิจัยในประเทศไทยที่เกี่ยวข้องกับบทบาทและหน้าที่นั้น มีอยู่หลายท่านด้วยกัน เช่น ใน พ.ศ. 2512 บุรณัยก แสงสิริกุล ได้ทำการวิจัยเรื่อง "การศึกษาหน้าที่และความรับผิดชอบของศึกษานิเทศก์ส่วนกลาง กระทรวงศึกษาธิการ" โดยศึกษาจากผู้บริหาร 47 คน ศึกษานิเทศก์ส่วนกลาง 100 คน รวม 147 คน พบว่า หน้าที่และความรับผิดชอบของศึกษานิเทศก์ ทั้งในแง่ปฏิบัติและอุดมคติ ซึ่งมีลำดับความสำคัญอยู่ในระดับสูง ได้แก่

1. จัดประชุมสัมมนาและมีกิจกรรมประจำการ
2. พัฒนาคู่มือครู หลักสูตร โครงการสอนและประมวลการสอน
3. ช่วยประสานงานระหว่างฝ่ายบริหารและฝ่ายวิชาการ
4. สำรวจปัญหาและอุปสรรคทางการนิเทศการศึกษา
5. นิเทศการใช้คู่มือครู หลักสูตร โครงการสอนและประมวลการสอน
6. นำผลงานวิจัยที่ดีมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาการเรียนการสอน
7. ตรวจสอบและนิเทศงานตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย
8. วางโครงการนิเทศการศึกษา
9. ทดลองและค้นคว้าเทคนิควิธีสอนใหม่ ๆ
10. สำรวจปัญหาและอุปสรรคการเรียนการสอน
11. ให้คำปรึกษาแก่ครูเป็นรายบุคคลและเป็นหมู่คณะ
12. สังเกตการสอนของครูและให้คำแนะนำเกี่ยวกับการเรียนการสอน
13. นิเทศและติดตามผลงานของศึกษานิเทศก์และครู
14. เสนอแนะการใช้อุปกรณ์ทางการเรียนการสอน¹

---

¹บุรณัยก แสงสิริกุล, "การศึกษาหน้าที่และความรับผิดชอบของศึกษานิเทศก์ส่วนกลาง กระทรวงศึกษาธิการ," (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษานิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2512), บทคัดย่อ. จ.

ในปีเดียวกันนี้เอง (2512) ศักดิ์สุบรรณ ลังกาพินธุ ได้วิจัยเรื่อง "บทบาทของศึกษานิเทศก์ในทัศนะของครูที่ได้รับการนิเทศ" โดยศึกษาบทบาทของศึกษานิเทศก์ฝ่ายมัธยมศึกษา ผลการวิจัยสรุปได้ว่า

1. เกี่ยวกับอำนาจบังคับบัญชาของศึกษานิเทศก์ในทัศนะของครู พบว่า ครูรู้สึกว่ศึกษานิเทศก์มีอำนาจบังคับบัญชาครู
2. เกี่ยวกับความคาดหวังที่จะได้รับการช่วยเหลือจากศึกษานิเทศก์ในทัศนะของครู พบว่า มีความเห็นแบ่งแยกเป็น 2 กลุ่มคือ กลุ่มหนึ่งเห็นว่าศึกษานิเทศก์ช่วยเหลือสิ่งที่ตนคาดหวังแล้ว และอีกกลุ่มหนึ่งเห็นว่ายังไม่ได้ช่วยตามที่ตนคาดหวัง
3. ครูส่วนมากต้องการให้เทศแบบประชาธิปไตย
4. เกี่ยวกับหลักการใช้นโยบายขั้นต้นและลักษณะผู้นำของศึกษานิเทศก์ในทัศนะของครู พบว่า ทั้งสองอย่างนั้นเป็นเครื่องเกื้อกูลอย่างดีต่อการนิเทศ ทำให้ครูไว้วางใจในตัวศึกษานิเทศก์
5. เกี่ยวกับฐานะทางบ้านต่าง ๆ ของศึกษานิเทศก์พบว่า มีผลกระทบกระเทือนต่อประสิทธิภาพของการนิเทศการศึกษา กล่าวคือ ถ้ามี วิทยุ ระเบียบการศึกษ ฐานะทางเศรษฐกิจ ความสามารถ ประสบการณ์ในการทำงาน และมีฐานะทางสังคมสูง ครูมีแนวโน้มที่จะเชื่อฟังและปฏิบัติตามมากกว่าศึกษานิเทศก์ที่มีฐานะดังกล่าว

ใน พ.ศ. 2515 ชีรเทพ ทองสถิตย์ ได้วิจัยเรื่อง "ความคิดเห็นของครูประถมศึกษามีต่อการปฏิบัติงานของศึกษานิเทศก์" ซึ่งพอจะสรุปผลการวิจัยในส่วนที่เกี่ยวข้องกับคุณสมบัติบทบาทหน้าที่ของศึกษานิเทศก์ได้ดังนี้

ศักดิ์สุบรรณ ลังกาพินธุ, "บทบาทของศึกษานิเทศก์ในทัศนะของครูที่ได้รับการนิเทศ," (วิทยานิพนธ์พัฒนบริหารศาสตร มหาบัณฑิตทางรัฐประศาสนศาสตร์ สถาบันพัฒนบริหารศาสตร์, 2521), หน้า 121 - 125.

1. ครูมีความเห็นว่า คีษานีเทศก์ควรมีอายุระหว่าง 30 ปีถึง 50 ปี มีวุฒิทางการศึกษาอย่างต่ำปริญญาตรี มีประสบการณ์ในการสอนมาแล้วอย่างน้อย 5 ปี และควรจะทำการนิเทศใ้ค้อย่างน้อย 3 วิชา

2. การปฏิบัติงานจริงของคีษานีเทศก์เกี่ยวกับการตรวจเยี่ยมโรงเรียน การเยี่ยมชมชั้นเรียน การสังเกตการสอน การประชุมครู การแนะนำคานการเรียนการสอน การแนะนำรายหมวควิชา เรื่องที่ทำการนิเทศแนะนำ และพบปะสังสรรค์กับคณะครู ปรากฏว่าคีษานีเทศก์ปฏิบัติน้อยเกินความคาดหมาย ไม่สนองความต้องการของครู

3. สิ่งที่ครูต้องการให้คีษานีเทศก์ปฏิบัติคือ อ ไปช่วยเหลือแนะนำบ่อย ๆ ปฏิบัติตนเป็นกันเองกับครู ไม่ต้องการให้ปฏิบัติตนเป็นผู้นั่งจับบัญชีหรือวางตนเคร่งขรึม ต้องการให้เข้าเยี่ยมชั้นคูลการสอน สาธิตการสอน แนะนำวิธีสอนแบบใหม่ ๆ แนะนำวิธีทำอุปกรณ์ และนำเกี่ยวกับการประเมินผลการศึกษา ช่วยแก้ปัญหาคานการเรียนการสอน ต้องการได้รับคำแนะนำในหมวควิชาภาษาไทย คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ การบรรยายทางวิชาการเฉพาะเนื้อหาสาระที่สำคัญ โดยมีกิจกรรมประกอบให้เกิดความเพลิดเพลิน¹

ในปีเดียวกันนี้ (2515) วิจิต เข้มแข็ง ได้ทำการวิจัยเรื่อง "ความคาดหวังเกี่ยวกับบทบาททางคานวิชาการของคีษานีเทศก์ประณมศึกษาประจำจังหวัด" ผลของการวิจัยพอจะสรุปได้ว่า

1. ความคาดหวังเกี่ยวกับบทบาททางคานวิชาการของคีษานีเทศก์ประณมศึกษาประจำจังหวัด ตามความคิดเห็นของบุคคลทุกกลุ่ม มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ

2. วุฒิทางการศึกษาที่แตกต่างกันก่อให้เกิดความคิดเห็นที่ขัดแย้งกันมาก กว่าความขัดแย้งที่เกิดจากตำแหน่งที่แตกต่างกัน

¹ธีรเทพ ทองสถิตย์, "ความคิดเห็นของครูประณมศึกษาที่มีต่อการปฏิบัติงานของคีษานีเทศก์," (วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต แผนกวิชาบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2515), บทคัดย่อ.

3. กลุ่มผู้มีวุฒิการศึกษามัธยมศึกษาที่มีความคิดเห็นที่ถูกต้องตรงกับทฤษฎีหรือหลักการนี้เทศมากกว่ากลุ่มที่มีวุฒิการศึกษาคำ
4. กลุ่มศึกษานิเทศก์มีความเห็นที่ถูกต้องตรงตามทฤษฎีหรือหลักการมากกว่ากลุ่มครูหัวหน้าหมวดวิชา
5. ศึกษานิเทศก์มีความโน้มเอียงที่จะเห็นว่าตนเองเป็นผู้นำครูและอยู่ในฐานะเห็นชอบมากกว่าผู้ร่วมงาน
6. บุคคลทุกกลุ่มไม่แน่ใจว่าศึกษานิเทศก์ประจำจังหวัด ควรทำหน้าที่ตรวจตราควบคุมการปฏิบัติงานทั่วไปภายในโรงเรียนหรือไม่
7. กลุ่มศึกษานิเทศก์และกลุ่มครูหัวหน้าหมวดวิชายังมีความสับสนในเรื่องบทบาทและหน้าที่ซึ่งกันและกัน¹

ในปี พ.ศ. 2518 วนิดา มนต์ไพฑูริย์ ได้ทำการวิจัยเรื่อง "เจตคติของครูที่มีต่อศึกษานิเทศก์" โดยมีขอบเขตการวิจัยจำกัดเฉพาะครูสังกัดกรมสามัญศึกษา ในโรงเรียนระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาในเขตศึกษา 1 และศึกษานิเทศก์ในเขตการศึกษา 1 ทุกคน ทั้งศึกษานิเทศก์เขตและจังหวัด ผลการวิจัยพบว่า ศึกษานิเทศก์ควรมีอายุระหว่าง 30 - 40 ปี มีวุฒิไม่ต่ำกว่าปริญญาตรี และไม่จำกัดว่าจะเป็นผู้ชายหรือผู้หญิง แต่จำนวนผู้มีความเห็นว่าควรจะเป็นชายมีจำนวนมากกว่า ศึกษานิเทศก์ควรมีความสามารถพิเศษได้ทั่วไป และมีความสามารถพิเศษเฉพาะหมวดวิชาด้วย นอกจากนี้ครูที่สอนในระดับชั้นประถมศึกษามีเจตคติที่ดีต่อศึกษานิเทศก์มากกว่าครูที่สอนระดับมัธยมศึกษา (ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .01) อีกประการหนึ่งกลุ่มตัวอย่าง

¹ วิชิต เข้มแข็ง, "ความคาดหวังเกี่ยวกับบทบาททางด้านการวิชาการของศึกษานิเทศก์ประถมศึกษาประจำจังหวัด," (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิตกิตติมศักดิ์ แผนกวิชาบริหารการศึกษามหาวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2515), บทคัดย่อ.

ทุกกลุ่มของครูพอใจมากเมื่อศึกษานิเทศก์ไปเยี่ยมโรงเรียน¹

ในปี พ.ศ.252๖ ชัยวัฒน์ วรรณพงษ์ ได้ทำการวิจัยเรื่อง "การปฏิบัติงานของศึกษานิเทศก์ในเขตการศึกษาสิบเอ็ด" โดยยึดหน้าที่ของศึกษานิเทศก์ตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา พ.ศ.2519 เขาพบว่า ศึกษานิเทศก์ได้ปฏิบัติหน้าที่เรียงตามลำดับจากมากไปหาน้อยดังนี้

1. ปฏิบัติงานอื่น ๆ ที่ได้รับมอบหมาย
2. จัดประชุมชมรมครู
3. จัดประเมินผลงานด้านวิชาการ
4. ปรับปรุงและส่งเสริมคุณภาพการเรียนการสอนโดยใช้แนวกรรมทางการศึกษา
5. นิเทศการสอนและการบริหารการศึกษา
6. การพิจารณาหรือพัฒนาหลักสูตรแบบเรียน
7. การจัดทำคู่มือครูและเอกสารทางวิชาการ อุปกรณ์ประกอบการเรียนการสอน
8. ตรวจสอบและควบคุมสถานศึกษาในฐานะพนักงานเจ้าหน้าที่
9. เสนอแนะและให้คำปรึกษาแก่กรมสามัญศึกษา
10. ศึกษาทดลอง วิจัย เกี่ยวกับการเรียนการสอน²

จากเอกสารอ้างอิงและรายงานการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย ทั้งหมดที่ได้เสนอมานี้ ทำให้เกิดแนวคิดที่ว่า ผู้ที่จะทำหน้าที่คานการนิเทศการศึกษาได้อย่างถูกต้องและมีประสิทธิภาพนั้น

วินิตา มรสัโพบูลย์, "เจตคติของครูที่มีต่อศึกษานิเทศก์," อ้างถึงใน หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา, งานนิเทศการศึกษา (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย, 2521), หน้า 83.

²ชัยวัฒน์ วรรณพงษ์, "การปฏิบัติงานของศึกษานิเทศก์ในเขตการศึกษาสิบเอ็ด," (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศึกษาศาสตร์ แผนกวิชาบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 252๐), บทคัดย่อ.

จะต้องทำความเข้าใจในเรื่องที่เกี่ยวกับ ความหมาย ความมุ่งหมาย กระบวนการและเทคนิค
 ที่ใช้ในการนิเทศการศึกษาให้เข้าใจอย่างแจ่มแจ้ง นอกจากนั้นจะต้องยึดหลักของการนิเทศการ
 ศึกษาไว้เป็นหลักประจำใจในการปฏิบัติงาน และจะต้องศึกษาให้เข้าใจถึงเรื่อง ฐานะ บทบาท
 หน้าที่ และคุณสมบัติของศึกษานิเทศก์ว่าจะมีลักษณะเป็นเช่นไร โดยเฉพาะอย่างยิ่งแล้ว เรื่อง
 บทบาท หน้าที่ ของศึกษานิเทศก์ เป็นสิ่งที่สำคัญและมีความจำเป็นที่จะต้องศึกษา เพราะบทบาท
 หน้าที่ ของศึกษานิเทศก์ที่กำหนดไว้ จะช่วยกำหนดแนวทางในการปฏิบัติงานให้ดำเนินไปอย่าง
 สะดวก คล่องตัว และตรงตามเป้าประสงค์มากที่สุด อีกหนึ่งงานวิจัยที่เกี่ยวข้องจะมีประโยชน์
 ต่อผู้วิจัยที่จะได้ศึกษาค้นคว้า เพื่อช่วยส่งเสริมในการปฏิบัติงานและเป็นแนวทางในการเขียนแบบ
 สอบถามตามบทบาท หน้าที่ของศึกษานิเทศก์ดังกล่าว ให้ดำเนินไปได้ด้วยดีและเหมาะสมยิ่งขึ้น ซึ่ง
 ในที่สุดแล้วจะส่งผลให้การดำเนินการวิจัยดำเนินไปได้อย่างมีประสิทธิภาพตามจุดประสงค์ของ
 การวิจัยที่ได้วางไว้

ศูนย์วิจัยทรัพยากร
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย